

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Μαρτίου 2010*

Στην υπόθεση C-19/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει των άρθρων 68 ΕΚ και 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Oberlandesgericht Wien (Αυστρία) με απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Ιανουαρίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH

κατά

Silva Trade SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský, T. von Danwitz και D. Šváby, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 29ης Οκτωβρίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH, εκπροσωπούμενη από τον J. Zehetner, Rechtsanwalt,
- η Silva Trade SA, εκπροσωπούμενη από τους K. U. Janovsky και T. Berend, Rechtsanwälte,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma και την J. Kemper,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Ossowski, επικουρούμενο από τον A. Henshaw, barrister,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις A.-M. Rouchaud-Joët και S. Grünheid,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 12ης Ιανουαρίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του κανόνα περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας για τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών τον οποίο προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1, στο εξής: κανονισμός).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH (στο εξής: Wood Floor), η οποία έχει την έδρα της στο Amstetten (Αυστρία), και της Silva Trade SA (στο εξής: Silva Trade), η οποία έχει την έδρα της στο Wasserbillig (Λουξεμβούργο), σχετικά με αξίωση αποζημιώσεως λόγω καταγγελίας συμβάσεως εμπορικής αντιπροσωπείας εκτελούμενης σε πλείονα κράτη μέλη.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Κατά την πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού:

«Η Κοινότητα θέτει ως στόχο τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μέσα στον οποίο να εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Προκειμένου να δημιουργήσει σταδιακά έναν τέτοιο χώρο, η Κοινότητα πρέπει να θεσπίσει, μεταξύ άλλων, μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, τα οποία είναι αναγκαία για την [εύρυθμη] λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.»

- 4 Η δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού έχει ως εξής:

«Ορισμένες διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων για τη δικαιοδοσία και την αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων δυσχεραίνουν την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Είναι ουσιώδης η θέσπιση διατάξεων σχετικά με την ενοποίηση των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, καθώς και σχετικά με την απλούστευση των διατυπώσεων για την ταχεία και απλή αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων κρατών μελών που δεσμεύονται από τον [παρόντα] κανονισμό.»

- 5 Κατά την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, «[οι] κανόνες δικαιοδοσίας πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου και η δωσιδικία αυτή πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των μερών δικαιολογεί άλλο συνδετικό παράγοντα».
- 6 Οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού περιλαμβάνονται στο κεφάλαιό του II, το οποίο αποτελείται από τα άρθρα 2 έως 31.
- 7 Στο τμήμα 1, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», του κεφαλαίου II του κανονισμού περιλαμβάνεται το άρθρο 2, παράγραφος 1, που ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

- 8 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού, το οποίο περιλαμβάνεται στο ίδιο τμήμα 1, ορίζει ότι:

«Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους μέλους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 7 του παρόντος κεφαλαίου.»

- 9 Το άρθρο 5 του κανονισμού, το οποίο περιλαμβάνεται στο τμήμα 2, που φέρει τον τίτλο «Ειδικές δικαιοδοσίες», του κεφαλαίου II του κανονισμού αυτού, ορίζει τα εξής:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

1) α) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή [επίδικη παροχή].

β) για τους σκοπούς της εφαρμογής της παρούσας διάταξης και εφόσον δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά, ο τόπος εκπλήρωσης της επίδικης παροχής είναι:

— εφόσον πρόκειται για πώληση εμπορευμάτων ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παράδοση των εμπορευμάτων,

- εφόσον πρόκειται για παροχή υπηρεσιών ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παροχή των υπηρεσιών·

γ) το στοιχείο α) εφαρμόζεται, εφόσον δεν εφαρμόζεται το στοιχείο β)·

[...].»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 10 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, την 21η Αυγούστου 2007, η Wood Floor ενήγαγε τη Silva Trade ενώπιον του Landesgericht Sankt Pölten (Αυστρία) με αίτημα να υποχρεωθεί η εναγόμενη να της καταβάλει, λόγω καταγγελίας συμβάσεως εμπορικής αντιπροσωπείας, κατ' αποκοπήν αποζημίωση λόγω της καταγγελίας ύψους 27 864,65 ευρώ και αποζημίωση ύψους 83 593,95 ευρώ σε αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη η ενάγουσα.
- 11 Προς στήριξη της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου άσκησε αγωγή, η Wood Floor επικαλέσθηκε το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', του κανονισμού και υποστήριξε ότι άσκησε τη δραστηριότητά της αποκλειστικά στην έδρα της, δηλαδή στο Amstetten, οπότε η προσέγγιση και η απόκτηση πελατείας γινόταν στην Αυστρία.
- 12 Η Silva Trade αμφισβήτησε τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου που είχε επιληφθεί της υποθέσεως, ισχυριζόμενη ότι σε ποσοστό πλέον των τριών τετάρτων ο κύκλος εργασιών της Wood Floor είχε πραγματοποιηθεί εκτός Αυστρίας και ότι το άρθρο 5, σημείο 1, του κανονισμού δεν περιλαμβάνει ρητή διάταξη για την περίπτωση αυτή. Κατά τη Silva Trade, σε περίπτωση αδυναμίας καθορισμού του τόπου εκπληρώσεως της επίδικης παροχής, καθόσον αυτή δεν υπόκειται σε γεωγραφικό

περιορισμό, το προπαρατεθέν άρθρο 5, σημείο 1, δεν έχει εφαρμογή, η δε διεθνής δικαιοδοσία πρέπει να καθορισθεί βάσει του άρθρου 2 του εν λόγω κανονισμού.

- 13 Η ένσταση περί ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας απορρίφθηκε από το Landesgericht Sankt Pölten το οποίο έκρινε ότι, αφενός, οι συμβάσεις εμπορικής αντιπροσωπείας εμπίπτουν στην έννοια της «παροχής υπηρεσιών», κατά το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού, και ότι, αφετέρου, βάσει της αυστριακής νομολογίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τόπος παροχής των υπηρεσιών, σε περίπτωση παροχής υπηρεσιών εντός πλειόνων χωρών, είναι το κέντρο των δραστηριοτήτων του παρέχοντος τις υπηρεσίες.
- 14 Η Silva Trade άσκησε έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht Wien, ισχυριζόμενη ότι η επίμαχη αυστριακή νομολογία αφορά αποκλειστικά την περίπτωση κατά την οποία οι διάφοροι τόποι παραδόσεως βρίσκονται εντός ενός μόνον κράτους μέλους. Κατά την εκκαλούσα, εάν οι διάφοροι τόποι παροχής υπηρεσιών βρίσκονται σε πλείονα κράτη μέλη, κάθε δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία για να επιληφθεί υποθέσεως μόνον καθόσον αφορά την παροχή που πρέπει να εκπληρωθεί εντός των ορίων της κατά τόπον αρμοδιότητάς του. Ο ενάγων που προτίθεται να ασκήσει αγωγή για το σύνολο των αξιώσεών του ενώπιον ενός μόνο δικαστηρίου, όπως εν προκειμένω, μπορεί να εναγάγει μόνο βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού, οπότε, στην υπό κρίση υπόθεση, τα αυστριακά δικαστήρια στερούνται διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 15 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το οποίο προτίθεται να επικυρώσει την πρωτόδικη απόφαση, οι αρχές που τέθηκαν με την απόφαση της 3ης Μαΐου 2007, C-386/05, Color Drack (Συλλογή 2007, σ. I-3699), έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση κατά την οποία οι διάφοροι τόποι εκπληρώσεως της παροχής υπηρεσιών βρίσκονται σε πλείονα κράτη μέλη, ο δε «τόπος εκπληρώσεως», κατά την έννοια του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού πρέπει να καθορίζεται βάσει του τόπου της κύριας παροχής ή του κέντρου των δραστηριοτήτων του παρέχοντος υπηρεσίες.
- 16 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει συναφώς ότι, εν προκειμένω, ο εμπορικός αντιπρόσωπος άσκησε τις δραστηριότητές του με βάση κυρίως το Amstetten και ότι, ως εκ τούτου, σ' αυτόν τον τόπο βρίσκεται το κέντρο της δραστηριότητάς του παροχής υπηρεσιών, το οποίο προσδιορίζεται αναλόγως του δαπανώμενου χρόνου και της σπουδαιότητας της δραστηριότητας που ασκείται στον συγκεκριμένο τόπο.

- 17 Πάντως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, καταρχάς, ότι, με την προπαρατεθείσα απόφαση *Color Drack*, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι οι απαντήσεις που δόθηκαν στο πλαίσιο της εν λόγω υποθέσεως αφορούν αποκλειστικά την περίπτωση πλειόνων τόπων παραδόσεως εντός του ιδίου κράτους μέλους και δεν προδικάζουν την απάντηση που πρέπει να δοθεί σε περίπτωση περισσοτέρων του ενός τόπων παραδόσεως εντός πλειόνων κρατών μελών.
- 18 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται στη συνέχεια ως προς τον τρόπο καθορισμού του τόπου παροχής των υπηρεσιών και, εφόσον δεν είναι δυνατός ο καθορισμός ενός μόνον τόπου παροχής, ερωτά αν ο ενάγων δύναται, κατ' επιλογήν του, να ασκήσει αγωγή για το σύνολο των αξιώσεων του ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου, εντός των ορίων της κατά τόπον αρμοδιότητας του οποίου παρασχέθηκαν υπηρεσίες.
- 19 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά, τέλος, αν το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού έχει εφαρμογή σε περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο κρίνει ότι το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών εντός πλειόνων κρατών μελών.
- 20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το *Oberlandesgericht Wien* αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) α) Έχει εφαρμογή το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού [...] επί συμβάσεως παροχής υπηρεσιών και σε περίπτωση κατά την οποία βάσει της συμβάσεως οι υπηρεσίες παρέχονται εντός πλειόνων κρατών μελών;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό:

β) πρέπει η προπαρατεθείσα διάταξη να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο τόπος εκπληρώσεως της χαρακτηριστικής παροχής της συμβάσεως πρέπει να καθορίζεται βάσει του κέντρου των δραστηριοτήτων του παρέχοντος υπηρεσίες (το οποίο πρέπει να προσδιορίζεται αναλόγως του δαπανώμενου στον τόπο αυτό χρόνου και της σπουδαιότητας της οικείας δραστηριότητας);

γ) σε περίπτωση αδυναμίας να προσδιορισθεί το κέντρο αυτό των δραστηριοτήτων, πρέπει η προπαρατεθείσα διάταξη να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αγωγή που αφορά το σύνολο των απαιτήσεων εκ της συμβάσεως μπορεί να ασκηθεί, κατ' επιλογή του ενάγοντος, σε οποιονδήποτε τόπο εκπληρώσεως της παροχής, ο οποίος βρίσκεται εντός της Κοινότητας;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Έχει εφαρμογή το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού επί συμβάσεως παροχής υπηρεσιών, και σε περίπτωση κατά την οποία, βάσει της συμβάσεως, οι υπηρεσίες παρέχονται εντός πλειόνων κρατών μελών;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του α' σκέλους του πρώτου ερωτήματος

- ²¹ Με το α' σκέλος του πρώτου ερωτήματός του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού έχει εφαρμογή σε περίπτωση παροχής υπηρεσιών εντός πλειόνων κρατών μελών.

- 22 Συναφώς, πρέπει πρώτον να υπομνησθεί ότι, με την προπαρατεθείσα απόφαση *Color Drack*, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο κανόνας του άρθρου 5, σημείο 1, του κανονισμού, περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας επί διαφορών εκ συμβάσεως, ο οποίος συμπληρώνει τον γενικό κανόνα της δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου, υπαγορεύεται από τον σκοπό της εγγύτητας και δικαιολογείται από την ύπαρξη στενού συνδέσμου μεταξύ της συμβάσεως και του δικαστηρίου που καλείται να επιληφθεί της σχετικής διαφοράς (προπαρατεθείσα απόφαση *Color Drack*, σκέψη 22, απόφαση της 9ης Ιουλίου 2009, C-204/08, *Rehder*, Συλλογή 2009, σ. I-6073, σκέψη 32, και απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2010, C-381/08, *Car Trim*, η οποία δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 48).
- 23 Το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί ότι, όσον αφορά τον τόπο εκπληρώσεως των παροχών εκ συμβάσεως πωλήσεως εμπορευμάτων, το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', πρώτη περίπτωση, του κανονισμού καθορίζει αυτοτελώς τον σύνδεσμο αυτόν την περίπτωση της πωλήσεως εμπορευμάτων, προκειμένου να διευκολυνθεί η επίτευξη του σκοπού της ενοποιήσεως των κανόνων περί διεθνούς δικαιοδοσίας και του σκοπού της προβλεψιμότητας. Ως εκ τούτου, στις περιπτώσεις αυτές, ο τόπος παραδόσεως των εμπορευμάτων καθίσταται αυτοτελής σύνδεσμος, ο οποίος έχει εφαρμογή στην περίπτωση οποιασδήποτε απαιτήσεως εκ της ίδιας συμβάσεως πωλήσεως (προπαρατεθείσες αποφάσεις *Color Drack*, σκέψεις 24 και 26, *Rehder*, σκέψη 33, και *Car Trim*, σκέψεις 49 και 50).
- 24 Υπό το πρίσμα των σκοπών της εγγύτητας και της προβλεψιμότητας, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο κανόνας του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β', πρώτη περίπτωση, του κανονισμού έχει εφαρμογή και σε περίπτωση πλειόνων τόπων παραδόσεως εμπορευμάτων εντός του ίδιου κράτους μέλους, καθόσον ένα μόνο δικαστήριο πρέπει να έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει όλες τις αξιώσεις που απορρέουν εκ της συμβάσεως (προπαρατεθείσες αποφάσεις *Color Drack*, σκέψεις 36 και 38, και *Rehder*, σκέψη 34).
- 25 Δεύτερον, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε στη συνέχεια ότι το σκεπτικό βάσει του οποίου προέβη στην ερμηνεία που έδωσε με την προπαρατεθείσα απόφαση *Color Drack* ισχύει και όσον αφορά τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, περιλαμβανομένης της περιπτώσεως κατά την οποία οι υπηρεσίες αυτές δεν παρέχονται εντός ενός μόνον κράτους μέλους (προπαρατεθείσα απόφαση *Rehder*, σκέψη 36).

- 26 Συγκεκριμένα, οι κανόνες περί ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας τους οποίους προβλέπει ο κανονισμός για τις συμβάσεις πωλήσεως εμπορευμάτων και για τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών έχουν το ίδιο ιστορικό θεσπίσεως, σκοπούν στην επίτευξη του ίδιου σκοπού και έχουν την ίδια θέση στο πλαίσιο του συστήματος του κανονισμού (προπαρατεθείσα απόφαση Rehder, σκέψη 36).
- 27 Οι σκοποί της εγγύτητας και της προβλεψιμότητας, των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη με τη συγκέντρωση της διεθνούς δικαιοδοσίας στο δικαστήριο του, βάσει της σχετικής συμβάσεως, τόπου παροχής υπηρεσιών και με τον καθορισμό ενός μόνο δικαστηρίου ως έχοντος διεθνή δικαιοδοσία για το σύνολο των απαιτήσεων εκ της συμβάσεως αυτής, αποκλείουν τυχόν ερμηνευτική διαφοροποίηση στην περίπτωση κατά την οποία υφίστανται πλείονες τόποι παροχής των οικείων υπηρεσιών ευρισκόμενοι εντός διαφορετικών κρατών μελών (προπαρατεθείσα απόφαση Rehder, σκέψη 37).
- 28 Πράγματι, μια τέτοια διαφοροποίηση, εκτός του ότι δεν στηρίζεται στις διατάξεις του κανονισμού, θα αντέβαινε στον σκοπό που επέβαλε την έκδοση του κανονισμού, ο οποίος, με την ενοποίηση των κανόνων συγκρούσεως διεθνούς δικαιοδοσίας επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων, συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, καθώς και στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς εντός της Κοινότητας, όπως προκύπτει από την πρώτη και τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (προπαρατεθείσα απόφαση Rehder, σκέψη 37).
- 29 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω, στο α' σκέλος του πρώτου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού έχει την έννοια ότι η διάταξη αυτή είναι εφαρμοστέα σε περίπτωση παροχής υπηρεσιών εντός πλειόνων κρατών μελών.

Επί του β' σκέλους του πρώτου ερωτήματος

- 30 Με το β' σκέλος του πρώτου ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο να διευκρινίσει τα κριτήρια βάσει των οποίων πρέπει να καθορίζεται ο τόπος εκπληρώσεως της χαρακτηριστικής παροχής και, κατά συνέπεια,

το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για να επιληφθεί όλων των εκ της συμβάσεως απαιτήσεων στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών εντός πλειόνων κρατών μελών, κατά το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού. Λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το ερώτημα αυτό αφορά, ειδικότερα, τα κριτήρια βάσει των οποίων πρέπει να καθορίζεται ο τόπος αυτός στην περίπτωση της συμβάσεως εμπορικής αντιπροσωπείας.

- 31 Πρέπει συναφώς να υπομνησθεί, πρώτον, ότι, με την προπαρατεθείσα απόφαση Color Drack, το Δικαστήριο έκρινε, όσον αφορά την εφαρμογή του κανόνα περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας επί διαφορών εκ συμβάσεως τον οποίο προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', πρώτη περίπτωση, του κανονισμού, περί πωλήσεως εμπορευμάτων, ότι σε περίπτωση που υπάρχουν πλείονες τόποι παραδόσεως εμπορευμάτων πρέπει καταρχήν να γίνει δεκτό ότι τόπος εκπληρώσεως είναι αυτός που διασφαλίζει τον στενότερο σύνδεσμο μεταξύ της συμβάσεως και του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία, σύνδεσμος ο οποίος υπάρχει κατά κανόνα στον τόπο της κύριας παραδόσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Color Drack, σκέψη 40).
- 32 Βάσει του σκεπτικού που εκτέθηκε στις σκέψεις 25 έως 28 της παρούσας αποφάσεως, η ίδια λύση έχει εφαρμογή, τηρουμένων των αναλογιών, και στην περίπτωση του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού.
- 33 Κατά συνέπεια, όσον αφορά την εφαρμογή του κανόνα περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας επί διαφορών εκ συμβάσεως τον οποίο προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού, περί παροχής υπηρεσιών, σε περίπτωση που υπάρχουν πλείονες τόποι παροχής υπηρεσιών, πρέπει καταρχήν να γίνει δεκτό ότι τόπος εκπληρώσεως είναι αυτός που διασφαλίζει τον στενότερο σύνδεσμο μεταξύ της συμβάσεως και του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία, σύνδεσμος ο οποίος υπάρχει κατά κανόνα με τον τόπο της κύριας παροχής.
- 34 Δεύτερον, πρέπει να διευκρινισθεί ότι, στην περίπτωση της συμβάσεως εμπορικής αντιπροσωπείας, η εκπλήρωση της χαρακτηριστικής παροχής της συμβάσεως αυτής βαρύνει τον εμπορικό αντιπρόσωπο, ο οποίος, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού, οφείλει την παροχή των υπηρεσιών.

- 35 Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 86/653/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1986, για τον συντονισμό των δικαίων των κρατών μελών όσον αφορά τους εμπορικούς αντιπροσώπους (ανεξάρτητους επαγγελματίες) (ΕΕ L 382, σ. 17), ο εμπορικός αντιπρόσωπος είναι επιφορτισμένος να διαπραγματεύεται με σκοπό την πώληση ή την αγορά εμπορευμάτων για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου και, ενδεχομένως, να συνάπτει τις πράξεις αυτές επ' ονόματι και για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου. Επιπλέον, κατά το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, ο εμπορικός αντιπρόσωπος «οφείλει [...] να ασχολείται δεόντως με τη διαπραγμάτευση και, ενδεχομένως με τη σύναψη των πράξεων οι οποίες του έχουν ανατεθεί, να γνωστοποιεί στον αντιπροσωπευόμενο κάθε αναγκαία πληροφορία που έχει στη διάθεσή του [και] να συμμορφώνεται προς τις εύλογες υποδείξεις του αντιπροσωπευόμενου».
- 36 Ως εκ τούτου, για την εφαρμογή του κανόνα περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού, πρέπει, σε περίπτωση κατά την οποία ο εμπορικός αντιπρόσωπος παρέχει υπηρεσίες σε πλείονες τόπους, να γίνει δεκτό ότι, καταρχήν, «τόπος εκπληρώσεως» είναι ο τόπος της κύριας παροχής υπηρεσιών εκ μέρους του αντιπροσώπου.
- 37 Τρίτον, πρέπει να επισημανθεί βάσει ποίων κριτηρίων πρέπει να προσδιορίζεται ο τόπος της κύριας παροχής υπηρεσιών, σε περίπτωση κατά την οποία οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται εντός διαφορετικών κρατών μελών.
- 38 Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της προβλεψιμότητας, τον οποίο επισημαίνει ο νομοθέτης στην ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού και λαμβανομένου υπόψη του γράμματος του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού, κατά το οποίο καθοριστικής σημασίας είναι ο τόπος, εντός κράτους μέλους, όπου «δυνάμει της σύμβασης» έγινε η έπρεπε να γίνει η παροχή των υπηρεσιών, ο τόπος της κύριας παροχής υπηρεσιών πρέπει να συνάγεται, στο μέτρο του δυνατού, από τις διατάξεις της ίδιας της συμβάσεως. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση συμβάσεως εμπορικής αντιπροσωπείας, πρέπει να προσδιορισθεί ο τόπος όπου ο αντιπρόσωπος έπρεπε κυρίως να παρέχει την εργασία του για λογαριασμό του αντιπροσώπου, εργασία συνιστάμενη στην προετοιμασία, διαπραγμάτευση και, ενδεχομένως, στη σύναψη των πράξεων οι οποίες του ανατέθηκαν.
- 39 Ο προσδιορισμός του τόπου της κύριας παροχής των υπηρεσιών βάσει της επιλογής στην οποία προέβησαν με τη σύμβασή τους τα μέρη είναι σύμφωνος με τον σκοπό της εγγύτητας, καθόσον ο τόπος αυτός, ως εκ της φύσεώς του, συνδέεται με την ουσία της διαφοράς.

- 40 Σε περίπτωση κατά την οποία οι διατάξεις της συμβάσεως δεν καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό του τόπου της κύριας παροχής των υπηρεσιών, είτε διότι προβλέπουν πλείονες τόπους παροχής είτε διότι δεν προβλέπουν ρητώς κανένα τόπο παροχής, πλην όμως ο αντιπρόσωπος παρέσχε ήδη τέτοιες υπηρεσίες, πρέπει να ληφθεί υπόψη, επικουρικώς, ο τόπος όπου πράγματι άσκησε, κυρίως, τις δραστηριότητές του προς εκτέλεση της συμβάσεως, υπό την προϋπόθεση ότι η παροχή των υπηρεσιών στον τόπο αυτόν δεν αντιβαίνει στη βούληση των συμβαλλομένων όπως προκύπτει από τις διατάξεις της συμβάσεως. Για τον σκοπό αυτόν, μπορούν να ληφθούν υπόψη πραγματικά στοιχεία της υποθέσεως, ιδίως δε ο χρόνος παραμονής στον τόπο αυτόν, καθώς και η σπουδαιότητα της δραστηριότητας που ασκήθηκε εκεί. Στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υποθέσεως εναπόκειται να αποφανθεί επί του ζητήματος αν έχει διεθνή δικαιοδοσία, λαμβάνοντας υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία που του έχουν υποβληθεί (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση *Color Drack*, σκέψη 41).
- 41 Τέταρτον, σε περίπτωση κατά την οποία δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός του τόπου της κύριας παροχής υπηρεσιών ούτε βάσει των διατάξεων της ίδιας της συμβάσεως ούτε βάσει του τόπου όπου πράγματι εκτελέσθηκε η σύμβαση, ο τόπος αυτός πρέπει να προσδιορισθεί με άλλο τρόπο, σύμφωνα τόσο με τον σκοπό της προβλεψιμότητας όσο και με τον σκοπό της εγγύτητας, των οποίων την επίτευξη επιδιώκει ο νομοθέτης.
- 42 Προς τούτο, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο τόπος όπου ο εμπορικός αντιπρόσωπος παρέχει κυρίως τις υπηρεσίες του είναι ο τόπος όπου ο αντιπρόσωπος αυτός έχει την κατοικία του. Πράγματι, ο τόπος αυτός μπορεί πάντα να προσδιορισθεί μετά βεβαιότητας και, ως εκ τούτου, είναι προβλέψιμος. Επιπλέον, έχει δεσμούς εγγύτητας με τη διαφορά, καθόσον ο εμπορικός αντιπρόσωπος θα παράσχει στον τόπο αυτόν, κατά πάσα πιθανότητα, σημαντικό μέρος των υπηρεσιών του.
- 43 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω, στο β' σκέλος του πρώτου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση παροχής υπηρεσιών εντός πλειόνων κρατών μελών, διεθνή δικαιοδοσία για να επιληφθεί του συνόλου των αξιώσεων εκ της συμβάσεως έχει το δικαστήριο εντός των ορίων της κατά τόπον αρμοδιότητας του οποίου βρίσκεται ο τόπος της κύριας παροχής υπηρεσιών. Όσον αφορά τη σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας, πρόκειται για τον τόπο της κύριας παροχής υπηρεσιών από τον εμπορικό αντιπρόσωπο, όπως προκύπτει από τις διατάξεις της συμβάσεως ή, ελλείψει τέτοιων διατάξεων, από την πραγματική εκτέλεση της συμβάσεως, σε περίπτωση δε αδυναμίας καθορισμού του τόπου επί της βάσεως αυτής, πρόκειται για τον τόπο όπου έχει την κατοικία του ο εμπορικός αντιπρόσωπος.

Επί του γ' σκέλους του πρώτου ερωτήματος και επί του δευτέρου ερωτήματος

- 44 Λαμβανομένων υπόψη των απαντήσεων που δόθηκαν στα σκέλη α' και β' του πρώτου ερωτήματος, παρέλκει η απάντηση στο γ' σκέλος του πρώτου ερωτήματος και στο δεύτερο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι η διάταξη αυτή είναι εφαρμοστέα σε περίπτωση παροχής υπηρεσιών εντός πλειόνων κρατών μελών.
- 2) Το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση παροχής υπηρεσιών εντός πλειόνων κρατών μελών, διεθνή δικαιοδοσία για να επιληφθεί του συνόλου των αξιώσεων εκ της συμβάσεως έχει το δικαστήριο εντός των ορίων της κατά τόπον αρμοδιότητας του οποίου βρίσκεται ο τόπος της κύριας παροχής υπηρεσιών. Όσον αφορά τη σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας, πρόκειται για τον τόπο της κύριας παροχής υπηρεσιών από τον εμπορικό αντιπρόσωπο, όπως προκύπτει από τις διατάξεις της συμβάσεως ή, ελλείψει τέτοιων διατάξεων, από την πραγματική εκτέλεση της συμβάσεως, σε περίπτωση δε

αδυναμίας καθορισμού του τόπου επί της βάσεως αυτής, πρόκειται για τον τόπο όπου έχει την κατοικία του ο εμπορικός αντιπρόσωπος.

(υπογραφές)